

Participatiebijeenkomsten Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050

Gebiedsbijeenkomst Walcheren en Noord-Beveland

Besprekingsverslag werksessies

Woensdag 26 augustus, 19.00 – 21.00 uur
Dorpshuis van Kortgene
Stadpolderlaan 1
Kortgene

Tafel 1 Sterke en aantrekkelijke kust

Aantal personen in de twee rondes: 18

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

De deelnemers vinden het belangrijk om de veiligheid te waarborgen en overstromingsrisico's te beperken. De strategie "zacht waar het kan, hard waar het moet" werkt niet overal optimaal. Zand naar de zee dragen... Soms is het beter "hard inzetten om zacht te activeren" en de natuur zijn werk te laten doen. Het is interessant om de zandtransporten in de Voordelta zo te sturen (met bijvoorbeeld strekdammen) dat ze zand achterlaten op de kust. Stem de suppletieprogramma's daarop af.

Het alsmaar dieper maken van de Westerschelde is niet alleen bedreigend voor de inwoners van Antwerpen maar maakt Midden en Zuid-Zeeland ook extra kwetsbaar. Als je echt naar de toekomst kijkt, zou het beter zijn een grootschalig scheepvaart-transferium voor de monding van de Westerschelde te maken waar "lichters" containers uitwisselen met de oceaanstomers. Zo ging het 150 jaar terug blijktbaar ook. Dit kunstmatige eiland kan meerdere functies bevatten: opwekken van windenergie, omzetten naar waterstof en als buffer tegen golfaanloop.

Verder wordt opgemerkt dat de regelgeving nu te "economisch" en vanuit de bestaande situatie gestuurd wordt. Om zilte landbouw een kans te geven dient hier meer promotie op losgelaten te worden. Wat een consument niet eet, gaat een boer niet verbouwen. Geen markt, geen toekomst.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

Door meer zand in het kustfundament op te nemen blijft de kust aantrekkelijk voor (dag)recreatie en natuur(beleving). Liever geen zware geasfalteerde dammen. Het aanvoeren van zand dient wel grootschaliger aangepakt te worden. Pak de uitdaging integraal aan, zorg voor draagvlak en laat de natuur zijn werk doen, aldus de deelnemers.

Uit de groep kwam de suggestie om voor de hele Nederlandse kust een zandduin aan te leggen, die als buffer dient. Hoogwaterproblematiek is daar niet geheel mee opgelost; de golfbelasting wordt wel sterk gereduceerd.

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

- Een transferium voor de Zeeuwse Delta ter vervanging van de havens van Antwerpen. En daarbij de havenbekkens als zoet wateropvang (rivier-afvoer) benutten.
- De duinstrook voor de hele kust van Nederland als extra zeewering.
- De "Dam van Siebe", een dam door de Oosterschelde net ten oosten van de Zeelandbrug; niet ideaal maar "een" nader te onderzoeken oplossing.
- Het "Vlissingen-model" breder toepassen, daar is bouwen op de boulevard aan specifieke regels gebonden vanwege wateroverlast.
- Minder robuust bouwen. Bouw voor 30 jaar en kijk dan weer naar nieuwe opties, kansen en mogelijkheden. Locatie niet meer geschikt voor wonen? Vertrekken!
- Bij nieuwbouw het "vloerpeil van de woning boven de weg", verhogen van ca. 25 – 30 cm naar 50 cm. Lijkt nu onbespreekbaar, maar is in de toekomst keihard nodig.

Tafel 2 Dynamische dijkzones

Aantal personen in de twee rondes: 12 mensen

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

Dit perspectief is op korte termijn niet heel urgent en lastig haalbaar. Waterschap Scheldestromen houdt rekening met 1 meter zeespiegelstijging in 2100, er is vaak maar beperkt ruimte, gronden verwerven is duur, wetgeving N2000 is een obstakel en alle dijken weghalen kan niet.

Maar, als je gaat brainstormen moet je mogelijkheden openhouden, moet er eerst een ramp gebeuren of een crisis komen? Fixeer je minder op de huidige manier van werken, probeer te dromen. Na 2100 stijgt de zeespiegel verder door.

Inzetten op een integrale aanpak met meerwaarde voor de omgeving is interessant. Het programma Ruimte voor de Rivier kan inspiratie bieden voor toekomstige dynamische zones. Het lijkt interessant om de opgaven op het gebied van waterveiligheid, landbouw en natuur in de toekomst te combineren op een natuurinclusieve manier. Een voorbeeld kan zijn om een dubbele dijkzone te combineren met de opslag van zoet water in een hoog dynamisch natuurgebied (peilfluctuaties 3-4 m door het jaar) en met het zoete water de landbouwpolder in het groeiseizoen van water te voorzien.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

Er wordt als eerste een oproep gedaan om vanuit een gezamenlijk belang na te denken. En vanuit een ambitie voor de toekomst; en niet alleen vanuit het nu. Het gevoel is aanwezig dat er nog veel vanuit het eigen belang wordt gedacht. Het is van belang om een open maatschappelijk gesprek aan te gaan, elkaar belangen ten kennen en verder te gaan dan alleen beleid. Het is

Het is interessant om te streven naar slimme combi's van waterveiligheid, landbouw en natuur; echt integraal. Dit zorgt voor draagvlak en dan kunnen verschillende financiële stromen worden gecombineerd.

Daarbij is het interessant op zoek te gaan naar pilots, maak het concreet, handen uit de mouwen. Daarbij is er een organisatorische vraag: hoe dit vorm te geven? En hoe mensen verder te betrekken?

Kijkend naar de gehele delta, komt de vraag op wie de regie heeft. En lukt het om vanuit de bestaande organisaties, met hun eigen beleid, te innoveren en aan te jagen. In Noord-Nederland wordt gewerkt met Programma naar een Rijke Waddenzee als aanjaag-partij. Wellicht is dat voor hier ook een model. Voor het internationaal aspect kunnen wij misschien leren van Eems-Dollard, relatie Duitsland, voor onze relatie met België?

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

- Dubbele dijken in combinatie met natuur.
- Inlaatpolders Noord-Beveland;
- Dubbele dijken binnen én buitendijks in allerlei varianten mogelijk. De schorren vangen golven op en vangen CO₂ in (5-10 meer dan een bos)

Tafel 3 Rijke platen, slikken en schorren; én Gezonde en verbonden zearmen

Aantal personen in de twee rondes: 11 mensen

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

Het handelingsperspectief gaat uit van behoud van de rijke slikken en schorren voor de korte en middellange termijn.

Het belang van het behoud van slikken, schorren en platen onderschrijven de aanwezigen in beide rondes. De discussie zit op de vraag of dat per se de huidige gebieden moeten zijn of dat als gevolg van de natuurlijke processen bestaande gebieden ingeleverd kunnen worden voor nieuwe. Oftewel zorgen voor voldoende locaties, waar is minder van belang.

Ook het belang van het behoud en de ontwikkeling van de gebiedskwaliteit in relatie tot de economische waarde van het gebied wordt onderschreven. De economie heeft profijt van mooie intergetijdengebieden.

Het perspectief dat door Inez Flaming als prikkelende optie werd ingebracht – een Zeeland zonder dijken waarbij de natuur het ophoogt - vond gedeeltelijk weerklank. In het verlengde daarvan wordt de optie van uitpolderen genoemd. Dat deze optie momenteel niet op een breed maatschappelijk draagvlak kan rekenen is ook duidelijk.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

Herstel van de natuurlijke dynamiek en het behouden van de slikken, schorren en platen sluit aan bij de opgave van vogelbescherming, recreatie en visserij. De nieuwe dynamiek in de Voordelta biedt mogelijkheden, zeker als het een systeem creëert dat zichzelf in stand kan houden.

Het belang van herstel van de natuurlijke dynamiek is ook voor de Oosterschelde van belang. Enerzijds voor de toevoer van voedsel en anderzijds voor de toevoer van slib. Ook voor het Veerse Meer is een dynamischer systeem belangrijk, zie de dode vissen van de afgelopen weken.

Er bestaan zoete en zoute milieus. Maar wat mist zijn de brakke milieus. Juist die kunnen worden gecreëerd bij het herstel van de verbindingen tussen de zee, de delta en de rivieren, vinden de deelnemers.

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

- Zoek de oplossing van het verlies aan natuurwaarden en vismigratie ook buiten de bestaande deltabekkens. Bijvoorbeeld intergetijdengebieden in de Vlake van de Raan, een vismigratierivier voor de verbinding tussen de deltabekkens.
- Bekijk de mogelijkheden van de schorren. Daar kan meer mee worden gedaan dan nu. Kijk naar combinatiemogelijkheden: woningbouw, zilte teelten, CO2-opslag, dempen van golfslag. Daarbij heb je een stevige omvang nodig, wil het ook economisch waarde kunnen hebben.

Tafel 4 Vitaal polder- en krekenslandschap

Aantal personen in de twee rondes: 2 mensen

Het handelingsperspectief, wat is er belangrijk?

Het zoete water is zeer belangrijk voor de toekomst van de landbouw. Dat is evident. Denkend aan ambitieuze zijn er twee zaken geopperd:

- Alle wateren in de Zuidwestelijke Delta zoet maken. Hiermee is er veel zoet water voor de toekomst beschikbaar, kan rivierwater worden opgeslagen en 'zoete' natuur worden ontwikkeld.
- Een smart zoet watersysteem voor de toekomst dat de klimaatverandering aan kan. Onderdelen: zuinig omgaan met gebruik water, inzet op water extensieve gewassen (maatwerk), inzet op vasthouden water en infiltreren en slimme aanvoer.

Hoe kan het je eigen opgave en/of ambitie versterken?

De eigen ambitie is een goede en duurzame zoet watervoorziening. Dit sluit daar goed bij aan.

Ken je inspirerende voorbeelden en/of heb je ideeën voor de toekomst?

Noord-Beveland zelfvoorzienend maken in relatie tot zoet water. Opslag van regenwater in hoog dynamische natuurlijke bekkens (3-4 m peilverschil) en/of ondergrond; om het in het voorjaar/zomer te benutten.